

សៀវភៅមូលដ្ឋានសម្រាប់ចៅក្រមអាស៊ានស្តីពីការប្រកួតប្រជែង

បង្កើតឡើងជាផ្នែកនៃកម្មវិធីអនុវត្តច្បាប់ប្រកួតប្រជែងរបស់ AANZFTA
(AANZFTA Competition Law Implementation Program)

ក៏ស្តាប់សំអាងលើហេតុការណ៍នៅក្នុងបរិបទនៃច្បាប់ប្រកួតប្រជែង

1. សេចក្តីផ្តើម

1.1 សៀវភៅមូលដ្ឋាននេះ មានគោលបំណងដើម្បី៖

- ធ្វើជាឯកសារផ្នែកលើគោលការណ៍សម្រាប់ការប្រើប្រាស់ដោយសមាជិកតុលាការ ក្នុងរដ្ឋជាសមាជិកនីមួយៗរបស់សមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (អាស៊ាន) (Association of Southeast Asian Nations) ('ASEAN')។
- ផ្តល់នូវមគ្គុទ្ទេសក៍ជាក់ស្តែង និងផ្តល់ព័ត៌មានដល់ចៅក្រមដោយផ្ដោតលើការប្រឈម និងបញ្ហាដែលជួបប្រទះនៅក្នុងការវាយតម្លៃក៏ស្តាប់សំអាងស្មុគស្មាញពីអ្នកជំនាញក្នុងពេលធ្វើការ និងពិនិត្យសេចក្តីសម្រេចនានាក្រោមច្បាប់ប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន និង
- ជួយក្នុងការអភិវឌ្ឍច្បាប់ប្រកួតប្រជែងពីមុន ដែលបង្កើនភាពច្បាស់លាស់ផ្នែកច្បាប់ លើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាព និងជំរុញសង្គតិភាព និងភាពអាចព្យាករណ៍បាននៅក្នុងបណ្តារដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន និងចុងក្រោយ ចូលរួមចំណែកក្នុងការកំណត់គោលនយោបាយការប្រកួតប្រជែងមានលក្ខណៈល្អប្រសើរ។

1.2 សៀវភៅមូលដ្ឋានត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងបរិបទនៃភាពផ្សេងគ្នា និងដំណាក់កាលខុសៗគ្នានៃការរៀបចំច្បាប់ប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន។ សៀវភៅនេះមិនមានបំណងផ្តល់ព័ត៌មានជាក់លាក់ទៅតាមប្រទេសនីមួយៗទេ។

1.3 សៀវភៅមូលដ្ឋាននេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយចៅក្រមនៃតុលាការសហព័ន្ធអូស្ត្រាលី សម្រាប់ចៅក្រមនៅក្នុងរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន ដោយសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយ OECD។ នេះគឺជាសៀវភៅមួយនៅក្នុងចំណោមសៀវភៅមូលដ្ឋានស្តីពីច្បាប់ប្រកួតប្រជែងជាបន្តបន្ទាប់ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់គណៈកម្មការប្រកួតប្រជែងតំបន់ពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន អូស្ត្រាលីនូវលេសេឡង់ (ASEAN Australia New Zealand Free Trade Area Competition Committee) ដែលជាផ្នែកមួយនៃកម្មវិធីអនុវត្តច្បាប់ប្រកួតប្រជែង (Competition Law Implementation Program) ('CLIP')។

2. តើអ្វីជាភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍?

2.1 ភាគីមួយអាចបង្ហាញភស្តុតាងពីអង្គហេតុនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី៖

- a. ដោយមានភស្តុតាងផ្ទាល់ ដោយការនាំទៅរកភស្តុតាងនៃអង្គហេតុនោះ ឬ
- b. ដោយមានភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ ដោយនាំទៅរកភស្តុតាងនៃអង្គហេតុមួយ ឬអង្គហេតុផ្សេងទៀតដែលតុលាការអាចត្រូវបានហៅឱ្យទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីអង្គហេតុជាក់លាក់នៅក្នុងរឿងហេតុ។

2.2 ភាពខុសគ្នារវាងភស្តុតាងផ្ទាល់ និងភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ គឺថាភស្តុតាងផ្ទាល់មិនតម្រូវឱ្យមានដំណើរការនៃការសន្និដ្ឋានហេតុផលសមហេតុផលឡើយ។ ក្នុងករណីកាតែល (ក្រុមហ៊ុនអន្តរជាតិផ្តាច់មុខ) ភស្តុតាងផ្ទាល់នឹងកំណត់ការប្រជុំ ឬការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នារវាងប្រធានបទនានា និងពិពណ៌នាពីខ្លឹមសារនៃកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់ពួកគេ។ ភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ នឹងមិនកំណត់ជាក់លាក់ពីធាតុផ្សំទាំងនេះទេ ក៏ប៉ុន្តែនឹងអនុញ្ញាតឱ្យតុលាការសន្និដ្ឋានថាកិច្ចព្រមព្រៀងបានកើតឡើងចំពោះភាគីពាក់ព័ន្ធនិងខ្លឹមសារនៃកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ។ ឧទាហរណ៍ អ្នកបម្រើស្រីនៅភោជនីយដ្ឋានម្នាក់ នៅក្នុងការប្រជុំអាហារថ្ងៃត្រង់រវាងអ្នកប្រកួតប្រជែងបីនាក់ អាចផ្តល់ភស្តុតាងថានាងបានស្តាប់ឮសូរអ្នកប្រកួតប្រជែងពីរនាក់ឈានដល់កិច្ចព្រមព្រៀងកាតែល ហើយបានឃើញពួកគេទាំងបីនាក់យកដៃទះបន្លើរៗពីក្រោយខ្នងគ្នានៅចុងបញ្ចប់នៃកិច្ចប្រជុំ។ ទោះបីគ្រាន់តែផ្តល់ភស្តុតាងផ្ទាល់អំពីកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអ្នកប្រកួតប្រជែងពីរនាក់ក៏ដោយ ចៅក្រមអាចមានលទ្ធភាពធ្វើការសន្និដ្ឋានពីកិច្ចព្រមព្រៀងកាតែលរបស់ត្រីភាគីនោះចេញពីកាលៈទេសៈនានា។

3. តួនាទីនៃ ភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ នៅក្នុងសំណុំរឿងច្បាប់ប្រកួតប្រជែង

- 3.1 សំណុំរឿងច្បាប់ប្រកួតប្រជែងកម្រនឹងផ្អែកលើភស្តុតាងផ្ទាល់ទាំងស្រុងណាស់។ ផ្ទុយទៅវិញ សំណុំរឿងច្បាប់ប្រកួតប្រជែង ជាទូទៅផ្អែកលើភស្តុតាង រួមទាំងភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ និងភស្តុតាងផ្ទាល់ ឬភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ទាំងមូល។ កន្លែងណាមានភស្តុតាងផ្ទាល់ ភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ អាចជួយចៅក្រមក្នុងការវាយតម្លៃភាពជឿជាក់នៃភស្តុតាងនោះ។ ឧទាហរណ៍ ភស្តុតាងផ្ទាល់ទាក់ទងនឹងការប្រជុំរវាងអ្នកប្រកួតប្រជែង អាចត្រូវបានអះអាងបន្ថែម ឬផ្ទុយគ្នាពីភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ ដូចជាកំណត់ត្រាធ្វើដំណើរជាដើម។
- 3.2 ភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ត្រូវបានទទួលយកនៅគ្រប់បណ្តាប្រទេស OECD និងនៅក្នុងដែនយុត្តាធិការផ្សេងៗទៀតជាច្រើន។ កត្តានេះឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីសារៈសំខាន់នៃភស្តុតាងប្រភេទនេះ សម្រាប់ការអនុវត្តច្បាប់ប្រកួតប្រជែងឱ្យទទួលបានជោគជ័យ។
- 3.3 ក្នុងករណីកាតែល ប្រតិបត្តិករកាតែលដែលជឿនលឿន ដឹងថាការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្លួនគឺខុសច្បាប់ ហើយអតិថិជនរបស់ពួកគេនឹងបដិសេធចំពោះការប្រព្រឹត្តនោះ ប្រសិនបើពួកគេដឹងអំពីករណីនេះ។ ពួកគេអាចចាត់វិធានការដើម្បីលាក់បាំងការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្លួន និងចៀសវាងចូលទៅក្នុងការរៀបចំជាផ្លូវការ និងរៀបចំជាឯកសារ។ ជាការពិត ជាទូទៅនៅទូទាំងយុត្តាធិការ កាតែលដាក់បញ្ចូលកិច្ចព្រមព្រៀងក្រៅផ្លូវការ ការយល់ដឹង “ការប្រសប់គំនិត” ឬ “ការប្តេជ្ញាចិត្តប្រកបដោយឆន្ទៈចំពោះគ្រោងការណ៍រួម”។ ការប៉ុនប៉ងលាក់បាំងនេះមានន័យថា ភស្តុតាងផ្ទាល់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់កាតែលនេះ ប្រហែលជាមិនមានទេ។ ក្នុងករណីបែបនេះ ភស្តុតាងល្អបំផុតដែលប្រហែលជាអាចមានអំពីកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអ្នកប្រកួតប្រជែង គឺភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍នៃការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នារវាងពួកគេ។

- 3.4 ប្រទេសមួយដែលមានបេសកកម្មវត្តមានប្រចាំ និង/ឬក្នុងប្រព័ន្ធប្រព័ន្ធនឹងខ្លាំងអាចប្រឈមនឹងឧបសគ្គជាពិសេសក្នុងការទទួលបានកំណត់ត្រា ហើយជាពិសេសកំណត់ត្រាផ្ទាល់នៃការប្រព្រឹត្តិដែលប្រឆាំងនឹងការប្រកួតប្រជែង។ ប្រទេសនេះប្រហែលជាមិនមានកម្មវិធីសេចក្តីអត់ឱនដ៏មានប្រសិទ្ធភាពឡើយ (ដែលជាប្រភពដើមនៃកំណត់ត្រាផ្ទាល់) ហើយក៏មិនអាចបង្កើតកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយបុគ្គល ឬអាជីវកម្មដែលចូលរួមក្នុងសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច ដែលអាចជួយសម្រួលដល់ការប្រមូលកំណត់ត្រានោះដែរ។ លើសពីនេះទៀត ការទទួលបានកំណត់ត្រាផ្ទាល់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរបស់កាតែល អាចត្រូវបានរំខានដោយការស៊ើបអង្កេតពិសេស ឧបករណ៍ និងបច្ចេកទេសដែលអាចធ្វើឡើងបានត្រឹមតែពីអាជ្ញាធរដែលមិនសូវមានបទពិសោធន៍ ឬអាជ្ញាធរថ្មីតែប៉ុណ្ណោះ។ ចំណុចនេះអាចមានន័យថាទីភ្នាក់ងារប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងយុគ្រាជីការបែបនេះ នឹងមានការលំបាកកាន់តែខ្លាំងក្នុងការបង្កើតកំណត់ត្រាផ្ទាល់នៅក្នុងករណីកាតែល ហើយត្រូវពឹងផ្អែកកាន់តែខ្លាំងលើកំណត់ត្រាសំអាងលើហេតុការណ៍។
- 3.5 ការកាន់ច្របូកច្របល់ទៅគឺថា ករណីដែលផ្អែកលើកំណត់ត្រាផ្ទាល់ ចាំបាច់ត្រូវតែខ្លាំងជាងករណីដែលផ្អែកលើកំណត់ត្រាសំអាងលើហេតុការណ៍។ ចំណុចនេះមិនត្រឹមត្រូវហួតទេ។ ករណីដែលផ្អែកលើកំណត់ត្រាផ្ទាល់ទាំងមូលរបស់សាក្សីម្នាក់ ឬច្រើននាក់នឹងត្រូវបរាជ័យប្រសិនបើតុលាការរកឃើញកំណត់ត្រារបស់ពួកគេថាខ្លះការជឿទុកចិត្ត។ ទន្ទឹមក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះ កំណត់ត្រាសំអាងលើហេតុការណ៍អាចចង្អុលបង្ហាញយ៉ាងខ្លាំង សំដៅទៅការប្រព្រឹត្តបទល្មើសដែលគ្មានការសន្និដ្ឋានសមហេតុផលណាមួយផ្សេងទៀតត្រូវបានទុកចំហឡើយ។
- 3.6 អាស្រ័យលើស្តង់ដារនៃកំណត់ត្រាដែលត្រូវមាននៅក្នុងករណីជាក់លាក់មួយ សេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលតុលាការត្រូវបានហៅឱ្យទាញចេញពីកំណត់ត្រានោះ ចាំបាច់ត្រូវតែជាការសន្និដ្ឋានដែលសមហេតុផលតែមួយគត់ដែលអាចរកបាន ឬគ្រាន់តែជាការសន្និដ្ឋានដែលទំនងបំផុតប៉ុណ្ណោះ។

4. ប្រភេទផ្សេងគ្នានៃកំណត់ត្រាសំអាងលើហេតុការណ៍

- 4.1 មានកំណត់ត្រាសំអាងលើហេតុការណ៍ប្រភេទផ្សេងៗគ្នា ដែលអាចជាជំនួយដល់តុលាការ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងករណីកាតែល កំណត់ត្រាសំអាងលើហេតុការណ៍ ជាទូទៅអាចត្រូវបានបែងចែកជាកំណត់ត្រាប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នា និងកំណត់ត្រាសេដ្ឋកិច្ច។
- 4.2 កំណត់ត្រាប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាដែលសំអាងលើហេតុការណ៍ គឺជាកំណត់ត្រាដែលបង្ហាញថាការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នារវាងអ្នកប្រកួតប្រជែងបានកើតឡើង ទោះបីជាមិនមានខ្លឹមសារក៏ដោយ។ កំណត់ត្រាប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាដែលសំអាងលើហេតុការណ៍ អាចរួមមាន៖
- a. កំណត់ត្រាទូរស័ព្ទ ដូចជាកំណត់ហេតុការហៅទូរស័ព្ទ និងទិន្នន័យតាមដានទីតាំង
 - b. កំណត់ហេតុ ឬប្រតិទិនប្រចាំថ្ងៃ
 - c. កំណត់ត្រាហិរញ្ញវត្ថុ ដូចជាបង្កាន់ដៃអាហារ ឬកន្លែងស្នាក់នៅ ការដាក់អ្នកប្រកួតប្រជែងនៅទីតាំងតែមួយ ក្នុងពេលតែមួយ។
 - d. កំណត់ចំណាំពីការប្រជុំ ដែលអាចកត់ត្រាពីការចូលរួម និងប្រធានបទធំៗនៃការពិភាក្សា និង
 - e. ឯកសារផ្ទៃក្នុង បង្ហាញពីការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាដែលបានកើតឡើងរវាងអ្នកប្រកួតប្រជែង។

- 4.3 ភ័ស្តុតាងសេដ្ឋកិច្ចដែលសំអាងទៅលើហេតុការណ៍ មានរួមមានភ័ស្តុតាងការប្រព្រឹត្ត និងភ័ស្តុតាងរចនាសម្ព័ន្ធ។ គួរពិចារណាទៅលើ ភ័ស្តុតាងទាំងពីរប្រភេទ។
- 4.4 ភ័ស្តុតាងការប្រព្រឹត្ត គឺជាភ័ស្តុតាងដែលបញ្ជាក់ថា អ្នកប្រកួតប្រជែងមានឥរិយាបថជាប់លាប់ ជាមួយនឹងអត្ថិភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀង កាតែលដែលបានចោទប្រកាន់។ ភ័ស្តុតាងការប្រព្រឹត្តនឹងមានលក្ខណៈជឿជាក់បំផុតប្រសិនបើវាមិនអាចពន្យល់បានដោយកម្លាំង ទីផ្សារធម្មតា ឬអាកប្បកិរិយាអាជីវកម្មដែលមានការប្រកួតប្រជែង។ ចៅក្រមគួរពិចារណាថា តើអាកប្បកិរិយាជាក់លាក់ណាមួយ មុខជាបានកើតឡើងក្នុងករណីគ្មានកាតែល ទាក់ទងនឹងផលប្រយោជន៍ពាណិជ្ជកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ចកតោភាគីរបស់អ្នកប្រកួត ប្រជែង។ ភ័ស្តុតាងការប្រព្រឹត្ត អាចរួមមានភ័ស្តុតាងនៃការប្រព្រឹត្តស្របគ្នា លំនាំដេញថ្លៃ ការផ្តោះប្តូរព័ត៌មានរវាងអ្នកប្រកួតប្រជែង ប្រាក់ចំណេញដែលមាននិរន្តរភាពខ្ពស់មិនធម្មតា និងការរំលោភបំពានលើច្បាប់ប្រកួតប្រជែងកន្លងមក។
- 4.5 ភ័ស្តុតាងរចនាសម្ព័ន្ធ គឺជាភ័ស្តុតាងដែលពន្យល់ពីមូលហេតុដែលលក្ខណៈពិសេសនៃរចនាសម្ព័ន្ធជាក់លាក់ធ្វើឱ្យទីផ្សារជាក់លាក់ ងាយនឹងទទួលរងពីការប្រព្រឹត្តរបស់កាតែល។ ភ័ស្តុតាងរចនាសម្ព័ន្ធតែងនោះគឺមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង្ហាញពីអត្ថិភាពនៃអាកប្ប កិរិយារបស់កាតែលទេ ក៏ប៉ុន្តែអាចប៉ះពាល់ដល់ការវាយតម្លៃរបស់ចៅក្រមអំពីភាពអាចមានឡើងនៃការប្រព្រឹត្តបែបនេះ នៅក្នុងទី ផ្សារជាក់លាក់មួយ។ ភ័ស្តុតាងរចនាសម្ព័ន្ធ រួមមានភ័ស្តុតាងអំពីចំនួនអ្នកប្រកួតប្រជែង ការប្រមូល ផ្គុំទីផ្សារ ឧបសគ្គក្នុងការចូល ការធ្វើសមាហរណកម្មបញ្ឈរ តម្លាភាពតម្លៃ និងភាពដូចគ្នានៃផលិតផល។ វាគឺជាតួឯកខ្ទាំងឧទាហរណ៍ធម្មតានៃភ័ស្តុតាងសេដ្ឋកិច្ច ដែលត្រូវបានពិភាក្សាលម្អិតបន្ថែមទៀតនៅក្នុងសៀវភៅមូលដ្ឋានរបស់ CLIP ស្តីពីការប្រកួតប្រជែង (CLIP Competition Primer) ស្តីពី ‘ភ័ស្តុតាងសេដ្ឋកិច្ច’ និង ‘ភ័ស្តុតាងអ្នកជំនាញ’។

5. ការវាយតម្លៃភ័ស្តុតាងទាំងមូល

- 5.1 ភ័ស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍មួយចំណែកអាចមានសមត្ថភាពទ្រទ្រង់សេចក្តីសន្និដ្ឋានមួយចំនួន ដែលមានខ្លះអាចប្រទាំងនឹងគ្នា (សូមមើល 5.2 et seq. នៅក្នុង CLIP Competition Primer ស្តីពី ‘ការរំលោភបំពានតួនាទីគ្របដណ្តប់’)។ ឧទាហរណ៍ ការកាត់បន្ថយតម្លៃ អាចផ្តល់ការសន្និដ្ឋានសមរម្យថាជាការកំណត់តម្លៃដែលកេងប្រវ័ញ្ច ឬជាសេចក្តីសន្និដ្ឋានថាការប្រព្រឹត្តដែល មានការប្រកួតប្រជែង។ ដោយហេតុផលនេះ ភ័ស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍មិនគួរត្រូវបានវាយតម្លៃដាច់ដោយឡែកពីគេទេ។
- 5.2 សេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលត្រូវធ្វើឡើង ចេញពីភ័ស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ គួរតែត្រូវបានវាយតម្លៃទាំងមូលដោយចៅក្រមដោយគិត ពិចារណាពីភ័ស្តុតាងដែលមានទាំងអស់។ ដោយលើកយកករណីកាតែល ដែលមានភ័ស្តុតាងបង្ហាញពី៖
- a. ការហៅទូរស័ព្ទរវាងអ្នកប្រកួតប្រជែង នៅកាលបរិច្ឆេទបីផ្សេងគ្នា។
 - b. ការកើនតម្លៃស្របគ្នាធ្វើឡើងដោយអ្នកប្រកួតប្រជែងទាំងនោះ ពីរបីថ្ងៃបន្ទាប់ពីការហៅទូរស័ព្ទនីមួយៗ និង
 - c. រចនាសម្ព័ន្ធទីផ្សារដែលមានចំនួនអ្នកលក់តិចអាចលក់តម្លៃថោក ឬថ្លៃ។

- 5.3 នៅក្នុងឧទាហរណ៍ខាងលើ ហើយប្រសិនបើត្រូវបានពិចារណាដាច់ដោយឡែកពីគ្នា គ្មានភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ណាមួយ ដែលអាចផ្តល់ជាមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីសន្និដ្ឋានពីការយុបយិតគ្នានោះទេ។ ទោះយ៉ាងណាក្តី ការវាយតម្លៃទាំងបីរួមលើគ្នា អាចធ្វើឱ្យមានការសន្និដ្ឋានសមហេតុផលពីការប្រព្រឹត្តរបស់កាតែល។ ការពិចារណានេះអាចអនុវត្តបានចំពោះករណីជាច្រើនដែលភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍ត្រូវបានពឹងផ្អែកលើ ដ្បិតអីជាទូទៅ ភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍តែមួយគត់ អាចមិនផ្តល់នូវការសន្និដ្ឋានពេញលេញនៃការប្រព្រឹត្តដែលប្រឆាំងនឹងការប្រកួតប្រជែងឡើយ។

6. ឧទាហរណ៍នៃភស្តុតាងសំខាន់នៅក្នុងករណីកាតែល

- 6.1 នៅប្រទេសអូស្ត្រាលី ខាងក្រោមនេះគឺជាឧទាហរណ៍មួយចំនួនពីករណីកាតែល ដែលភស្តុតាងសំអាងលើហេតុការណ៍បានដើរតួយ៉ាងសំខាន់៖
- a. ភស្តុតាងផ្ទាល់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងម្ចាស់សណ្ឋាគារ ដើម្បីបញ្ឈប់ការបញ្ចុះថ្លៃស្រាបៀរក្នុងកញ្ចប់របស់ពួកគេ ត្រូវបានបដិសេធនៅក្នុងការជំនុំជម្រះក្តី បន្ទាប់ពីសាក្សីសំខាន់មិនបានគោរពតាមសេចក្តីថ្លែងមុនរបស់គាត់។ អត្ថិភាពនៃកិច្ចព្រមព្រៀងដែលបានចោទប្រកាន់នៅតែអាចសន្និដ្ឋានបាន រាប់បញ្ចូលទាំងពីភស្តុតាងការប្រាស្រ័យទាក់ទងដែលសំអាងលើហេតុការណ៍ និងភស្តុតាងការប្រព្រឹត្ត។
 - b. ក្រុមហ៊ុនសាងសង់ដែលដេញថ្លៃគម្រោងរដ្ឋាភិបាល ត្រូវគេរកឃើញថាបានយុបយិតគ្នាក្នុងអំឡុងដំណើរការដេញថ្លៃ។ ក្រុមហ៊ុនដែលមិនចង់ឈ្នះការដេញថ្លៃ បានស្វែងរក “ថ្លៃគ្រប (cover price)” សម្រាប់គម្រោង។ មានការសន្និដ្ឋានថា មានការព្រមព្រៀងមួយដែលក្រុមហ៊ុនស្វែងរកថ្លៃគ្រប នឹងដេញថ្លៃខ្ពស់ជាងតម្លៃនោះ ខណៈក្រុមហ៊ុនដែលផ្តល់ឱ្យនឹងដេញថ្លៃនៅខាងក្រោមថ្លៃគ្របនោះ។
 - c. ក្រុមហ៊ុនផលិតខ្សែកាបមួយត្រូវគេរកឃើញថា បានចូលរួមដេញថ្លៃដោយប្រើមធ្យោបាយមិនសុច្ឆន្ទៈ នៅក្នុងការដេញថ្លៃសម្រាប់ការផ្គត់ផ្គង់ខ្សែកាបដឹកម៉ាស៊ីនស្រែដុះដូនគម្រោងរ៉ាវីអេត្តិសនីមួយ។ មានការសន្និដ្ឋានថា ក្រុមហ៊ុនផលិតដែលកំពុងត្រូវពិចារណាបានស្នើសុំ “អាទិភាព” ក្នុងការដេញថ្លៃគម្រោងនោះ ដែលផ្តល់នូវប្រសិទ្ធភាពដល់ការរៀបចំបណ្តាញកាតែលពិភពលោក រវាងអ្នកផ្គត់ផ្គង់ខ្សែកាបអឺរ៉ុប និងជប៉ុន សម្រាប់ការបែងចែកនៃគម្រោងនៅជុំវិញពិភពលោក។

7. ប្រភពព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធ

7.1 ធនធានខាងក្រោម ផ្តល់ព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងការប្រើប្រាស់នៃក័ស្តតាងសំអាងលើហេតុការណ៍នៅក្នុងសំណុំរឿងច្បាប់ប្រកួតប្រជែង។ ឯកសារនេះប្រើជាឯកសារយោងទូទៅដ៏មានប្រយោជន៍ សម្រាប់ចៅក្រមនៅក្នុងរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន៖

- a. គោលនយោបាយតុល្យលរបស់ OECD ស្តីពីការប្រកួតប្រជែង (OECD Competition Policy Roundtables)
[ការកាត់ទោសកាតែលដោយគ្មានក័ស្តតាងផ្ទាល់](#) ឆ្នាំ២០០៦
- b. របាយការណ៍សង្ខេបស្តីពីគោលនយោបាយ OECD (OECD Policy Brief)
[ការកាត់ទោសកាតែលដោយគ្មានក័ស្តតាងផ្ទាល់នៃកិច្ចព្រមព្រៀង](#) ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧
- c. ចៅក្រម Mansfield [ឱកាស និងបញ្ហាប្រឈម៖ ក័ស្តតាងក្នុងករណីដែលស្ថិតក្រោមច្បាប់អនុវត្តពាណិជ្ជកម្ម ឆ្នាំ១៩៧៤](#)
ថ្ងៃទី២៤ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨
- d. គណៈកម្មាធិការប្រកួតប្រជែង និងអ្នកប្រើប្រាស់អូស្ត្រាលី (Australian Competition and Consumer Commission) [ការសិក្សាអំពីករណីកាតែល និងសំណុំរឿងច្បាប់](#)
- e. បណ្តាញប្រកួតប្រជែងអន្តរជាតិ (International Competition Network)
[ការផ្តល់កិច្ចព្រមព្រៀង ឬការប្រតិបត្តិការព្រមព្រៀងគ្នាដោយមានក័ស្តតាងប្រយោល](#)